

Subject Area
Graphic Design

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 105
PP: 4106-4122

Arrival
18 September 2022
Published

31 December 2022
Article ID Number
65803
Article Serial Number
05

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.2922/8/sssj.65803>

How to Cite This Article
Akkuş, Ş. & Vural, S.
(2022). "Sosyal Yaşamda Deneyisel Tipografinin Ütopyası"
International Social Sciences Studies Journal,
(e-ISSN:2587-1587)
Vol:8, Issue:105;
pp:4106-4122

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Sosyal Yaşamda Deneyisel Tipografinin Ütopyası

The Utopia of Experimental Typography in Social Life

Şida Akkuş¹ Serkan Vural²

¹ Çankırı Karatekin Üniversitesi, Grafik Tasarım, Çankırı, Türkiye

² Doç. Dr., Yalova Üniversitesi/Sanat Ve Tasarım Fakültesi/Grafik Tasarımı Bölümü, Yalova, Türkiye

ÖZET

Hayatımızın her alanında aktif ve nitelikli rol oynayan binlerce çeşit yazı karakteriyle karşılaşmaktayız. Karşımıza çıkan, gün içerisinde de kullandığımız yazı karakterleri tasarımı da önemli bir yere sahiptir. Grafik sanatlar kültüründen günümüze kadar gelen sosyal yaşamda deneyisel tipografi uygulamalarının ele alındığı bu makalede, tipografinin sadece bir araç olmaktan çıkıp sürekli devinim halinde olan dünyayla birlikte amaç haline geldiği, daha özgün ve yaratıcı bir biçimde kullanıldığı anlatılmıştır. Bakmak ile görmek arasındaki farka sıklıkla değinilen bu çalışmada insanlar tasarımı baktığında üzerine düşünüp, eleştirip, onların üzerinde bir soyutlama etkisi yaratarak var olmayan yerlere gitmelerine ve kendi iç yolculuklarına öncülük etmelerini sağlayan bir ütopya oluşturulmak istenmiştir.

İnsanın toplum içerisindeki yaşam biçimine sosyal hayat denilmektedir. Bizi de toplum içerisinde soyutlamaya yardımcı olan çeşitli deneyisel tipografi örnekleriyle görünenin değil altında yatan gerçekliğin eleştirel bir tutumla incelenmesine dikkat çekmektedir. Çevresel veya kamusal alanda bulunan tabelalar, çeşitli yönlendirmeler bizi üzerine düşünmeden direkt olarak harekete geçirmeye yani durağan yapıdan çıkıp eyleme çekmektedir. Bizi eyleme geçiren bu tasarımlara bakma süremiz saniyeliktir, o an görürüz ve direkt olarak eyleme bulunuruz fakat incelediğimiz zaman nasıl ve ne amaçla yapıldığını sorgulayabiliriz. Makalede gündelik hayattan kesitler sunmakla beraber sorgulama, üzerine düşünme yeteneğimize değinerek kavramsal sanata da atıfta bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Deneyisel Tipografi, Çevresel Grafik Tasarım, Sosyal Yaşam

ABSTRACT

We encounter thousands of typefaces that play an active and qualified role in every aspect of our lives. The typefaces that we come across and that we use during the day also have an important place in the design. In this article, in which experimental typography practices in social life from the graphic arts culture to the present are discussed, it is explained that typography is not just a tool but becomes a goal with the constantly moving world, and is used in a more original and creative way. In this study, in which the difference between looking and seeing is frequently mentioned, it is aimed to create a utopia that allows people to think about, criticize, and create an abstraction effect on design when they look at design, allowing them to go to non-existent places and lead their own inner journeys.

The way of life of a person in society is called social life. It draws attention to the critical examination of the underlying reality, not the visible, with various experimental typography examples that help to isolate us from the society. Signs in the environmental or public area, various directions draw us to act directly without thinking about it, that is, to get out of the static structure and take action. Our time to look at these designs that make us take action is in seconds, we see them at that moment and act directly, but when we examine them, we can question how and for what purpose they were made. In addition to presenting sections from daily life in the article, it also refers to conceptual art by referring to our ability to question and reflect.

Keywords: Experimental Typography, Environmental Graphic Design, Social Life

1. GİRİŞ

Tipografinin serüveni, kil tabletlerin ortaya çıkmasıyla başlamıştır oradan yazıya dönüşümü ve daha sonra da baskıyla beraber günümüz tipografisine ulaşmıştır. Dijitalleşen dünyanın keşfiyle beraber binlerce yazı karakteri ve deneyisel tasarım meydana gelmiştir ve gelmektedir. Sosyal hayat ve deneyisel tipografi sürekli olarak bir devinim halindedir. İnsan yaşamı devam ettiği süre zarfında da değişmeye, gelişmeye ve olgunlaşmaya devam edecektir. "Tipografi, kamusal alanlarda farklı işlev ya da estetik görünüm ile yer alabilmektedir. İletişimi sağlayan ya da göstergebilimsel bir ifade aracı olarak bir meta halinde de sunulabilmektedir" (Kürşad ve Vural, 2020: 1633). Çevresel ve kamusal alanda da karşımıza çok fazla tipografi örnekleri çıkmaktadır. Fakat insanlar bu yaratıların doğrudan amaca hizmet etmesiyle ilgilenmektedir fakat üzerine düşünüp, eleştirel bir yaklaşım sergilemeyi başaran tasarımlar ampirik kavramının altında bulunmaktadır.

Günümüzde tipografi okunabilir ve pratik olmaktan çıkarılıp estetik yaratılar üzerine kurulmaktadır. Tasarımcı vermek istediği mesajı, harfleri tahrir ederek, boyut kazandırarak çeşitli illüstrasyon veya görsel materyallerle birleştirerek bir boyut kazandırır. Böylelikle ortaya çıkan ürün 'deneyisel' bir yapıya dönüşür. Deneyisel tipografi her tasarımcıda farklı bir çağırışım uyandırmaktadır, kimisi tasarım ilkelerine aykırı olarak düzeni bozduğunu iddia ederken kimisi de yapılan her çalışmada deneyisel tipografinin varlığına işaret etmektedir. Deneyisel tipografi de uygulama alanlarına göre farklılık göstermektedir. Organik tipografi, kinetik tipografi, tipografik enstalasyonlar, tipografik illüstrasyonlar olarak çeşitli başlıklar altında toplamak mümkündür. Makale içerisinde hepsine değinerek daha çok sosyal hayatın içinde bulunan deneyisel tipografileri incelemek mümkündür. Çünkü bizi bulduğumuz

ortamdan ayırıp kendi içimizdeki farklı ütopyalara yolculuk edilmesi amaçlanarak seçilmiş örnekler bulunmaktadır. Bir o kadar hayatın içinden bir o kadar da hayatın içinden değil... Sosyal hayatta karşımıza çeşitli deneysel tipografi örnekleri çıkmaktadır. İnsanların çoğu bu örneklerin gerçekliğini, tanımını ve tasarımı bulan elemanların neler olduğunu bilmemektedir. Amaç kitleleri düşünmeye, eleştirmeye görünenin alt metnini okumaya davet etmektir. Kavramsal boyuttaki bir tasarımın düşünceye uygun olarak içerikle bir araya getirmesini sağlayan deneysel tipografidir. Yaşam devam ettikçe sanatta gelişmeye ve yeni türler, alanlar oluşturulmaya devam edilecektir. Deneyselliği oluşturan tipografi kitlelerin estetik algısına hitap etmektedir. Oluşturulan deneysel tasarımların ayırt edici, özgün, evrensel ve bir kimlik imajı meydana getirmesi önem taşımaktadır. Bu durum ise diğer tasarımlardan ve tasarımcılar arasında ayırt edici bir özellik oluşturmalarını sağlamaktadır. Bütün bunlar farklı dinamiklerin, bir bütün olarak geniş bir yelpaze içerisinde nasıl ele alındığı göstermektedir. İster sadece iletişime yönelik olsun ister sadece deneysel bir tasarım amaçlı olsun tipografinin iki boyutlu veya üç boyutlu olarak işlevsel ve estetik kaygıları olan bir form içerisinde çevresel alanlarda kendine yer bulmayı başarmıştır. Tasarımcılar deneysel tipografi aracılığıyla çeşitli denemeler yaparak eşsiz tasarımlar ortaya çıkarmışlardır. Bu durum ise kitlelerin grafik tasarıma ve sosyal hayatta karşımıza çıkan deneysel tipografiye bakış açısını tamamen farklılaştırmıştır. Eski kuralların hiçe sayıldığı, tasarımcıların kendi istek ve arzuları doğrultusunda görsel tasarım elemanlarına hâkim olduğu yeni, modern ve yaşamın içinden tasarımlar meydana gelmektedir. Günümüz modernist olgunun sosyo-kültürel ve sanat anlayışıyla beraber harflerin hayatımızda ne kadar güçlü ve özgür olduğunu deneysel tipografi ile beraber görülmektedir. Tasarımlar üzerine düşünüp, eleştirilip, fikir alışverişi yapıldığı zaman tasarımcı amacına ulaşmış demektir.

Makalede farklı strüktürde ve görsel yapıda oldukları gözlenen deneysel tasarımlar sosyal yaşamda kitlelerin ütopyalarına ulaşmalarında bir araç olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda tarihsel gelişimleri göz önünde bulundurularak gerekli incelemeleri yapmış olup ve farklı başlıklar altında yapılan özgün, deneysel tasarımları biçim - içerik uyumlarına ve uyumsuzluklarına bağlı kalarak, uygulama alanlarına göre sınıflandırılıp incelenmiştir.

2. DENEYSEL TİPOGRAFİ

2.1. Deneysel Tipografi Tanımı

Tipografi, hayatımızı oluşturan harfler, kelimeler, cümleler aracılığı ile yazı karakterlerini tasarım yoluyla biçimlendirmektir. Sadece yazı karakteri bir tasarım oluşturmaya yeterli değildir ancak tipografik kurallar öncülüğünde bir tasarıma dönüşebilir. Tipografi bir tür süreçtir, harfler kelimelere, kelimeler cümlelere dönüşür ve insanlara bilgi aktarımı sağlar.

Günümüzde kullanılan yazı karakterleri, ilkel çağlarda yapılan, bir nesneyi veya bir kavramı anlatmak için kullandığı işaretlere kadar dayanmaktadır. Tipografi, zaman ile birlikte dinamik olarak gelişir ve değişir. Alman matbaacı Gutenberg tarafından ilk matbaa ve hareketli tipografinin kullanımı değişmiştir. Gutenberg yazı karakterlerinin tekrar kullanılmasını sağlayarak hem maliyetten hem de zamandan tasarrufu sağlamıştır. Teknolojik gelişmeler sayesinde de tipografinin anlatım olanaklarında artış meydana gelmiştir. Yazı tiplerinin çeşitleri vardır, roman, italic, light, boldface ve farklı türde farklı amaçlarla kullanılırlar. “Yazı tipi aile örnekleri arasında Univers, Times New Roman ve Garamond bulunur. Birçok aile, yaratıcılarının veya ilk kullandıkları yayınların adıdır” (Ambrose ve Harris, 2006: 82). Tipografi, insanlarla iletişimin daha tasarımsal ve en dikkat çekici halidir. Düz yazı insanlar tarafından sıkıcı bulunur, dikkat çekici bir unsur olarak görülmez fakat renklerle, görsellerle, içeriğine uygun fontlarla birleştirilip insanlara sunulduğu zaman bakıp inceleme ihtiyacı uyandırır. Tipografi insanlarda görsel iletişim kurmada önemli bir role sahiptir.

Grafik tasarım, karşıya mesajı iletmekteki sinyalleri, bilgiyi doğru ve çarpıcı bir şekilde iletebilmelidir bunun için de her türlü görsel iletişim aracından yararlanmaktadır. Açık veya kapalı alanlarda gördüğümüz yönlendirmeler, gündelik hayatta kullandığımız ürünler, okuduğumuz basılı yayınlarda, izlediğimiz dijital ortamlarda, hayatımızın her alanında karşımıza çıkmaktadır tipografi unsurları. Sosyal yaşamda karşımıza çıkan deneysel tipografi, çeşitli sanatsal buluşlar ile basılı yayınlardan kitaplara kadar amacına uygun geniş kitlelere hitap etmiştir. Becer’e göre;

“Teknoloji, tipografik tasarım alanında da büyük bir dönüşüm fitilini ateşlemişti: Çok sayıda yazı karakteri çeşitli üslup ve boyutlarda kullanılarak basılı sayfa üzerinde farklı görsel gerilim alanları oluşturuluyor; dairesel, dikey ve diyagonal unsurların yanı sıra, farklı tip ve boyutlardaki yazılar aynı sözcük ya da satır içinde kullanılıyor; hiçbir resimsel unsura başvurmada, sadece metin yazılarıyla çekici ve şaşırtıcı görsel etkiler yaratılabiliyordu” (Becer, 2020: 22).

Bir metni, bir harfi, bir fikri, nesneyi, verilmek istenen mesajı, bilgiyi görselleştirme tasarımı en yaratıcı evredir ve tipografi bunu sağlama araçlarından biridir. “Onun evrimi dilin, düşüncenin, sanat ve kültürün değişimi ve/ya da gelişimi ile paralellik içindedir”(Sarıkavak, 2014: 2).

İlerleyen teknoloji ile birlikte yeni font tasarımları meydana gelmiştir ve bütün fontlar amacına, içeriğine uygun olarak kullanılmıştır tasarımcılar tarafından. “ITC kuruluşu, ‘U&Ic’ adında bir tipografi dergisi çıkararak yeni yazı tasarımlarını tanıtmaya başladı” (Becer, 2013: 107).Günümüzde tipografi üzerine kuruluşlar, sayfalar, gruplar, çeşitli ve kolay ulaşım sağlayan ağlar bulunmaktadır. Birçok tasarlanmış yazı karakteri bulunmaktadır asıl önemli olan tasarlanan bu yazı karakterlerinin nasıl ve hangi amaca hizmet ettiği, diğer görsel unsurlar ile bir araya geldiği zaman birbirlerini tamamlayabilmeleri gerekmektedir. Grafik tasarımın en önemli unsurlarından biri tipografidir ve tipografinin sürekli olarak gelişmesi, ilerlemesi grafik tasarıma da yeni boyutlar kazandırmıştır.

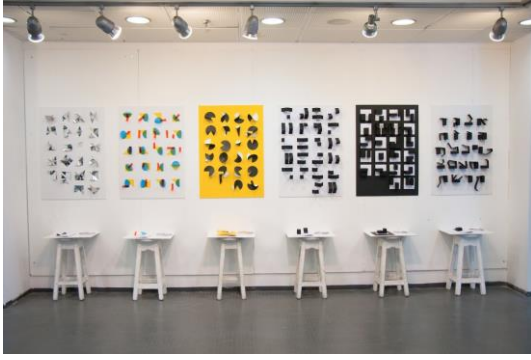
Deneysellik kavramı büyük ölçüde modernizm ile birlikte postmodern süreçte sanat dünyasına giriş yapmıştır. “Bu dönemin sanatçıları, kitle iletişim araçlarından yayılan imgeler bombardımanının gizlediği toplumsal düzenin stratejilerini açığa çıkaran yapıtlar üretmişler, belgesel, dram, popüler müzik, komedi gibi farklı ifade biçimlerini harmanlayarak gerçeklikle kurgunun iç içe geçtiği kültürel ürünlerin gündelik yaşam üzerindeki etkisini sorgulamışlardır” (Antmen, 2009: 279). Deneysellik sanatın hemen hemen her alanında var olmuştur. Grafik tasarımdan tipografiye uzanan bir ayrıntı olan deneysellik sanat ile beraber sosyal yaşamdaki iletişim ağına hizmet etmektedir. Tipografinin gelişim sürecinde, Yeni tipografi, Fütürist tipografi, Dadaizm, Konstrüktivist tipografi, De stijl ve Bauhaus gibi birçok akımda deneysel tipografi çalışmaları uygulanmıştır.

Deneysel tipografi sadece dijital ortam üzerinden yapılan tasarımlar değil, çeşitli organik malzemelerle de yapılan tasarımlar oluşturmak mümkündür. Günümüzde tipografi bir araç olarak değil, direkt görsel öğenin kendisi olarak kullanılmaktadır. Deneysel tipografinin salt okunur bir yapıda olmasına gerek yoktur çünkü bu tasarımcı tarafından mesajın nasıl ve ne şekilde iletilmek isteğine bağlıdır. Bir tasarımın deneysel nitelik taşıması için özgün ve tasarımın kimlik imajına uygun olması gerekmektedir. Bilgisayarların hayatımıza sunduğu kolaylıklar deneysel tipografi alanında da birçok yeni çalışmalara zemin hazırlamıştır ve çeşitli deneysel çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar tipografideki tek düzeliliği soyutsal biçimlerle, renklerle, kolajlarla, modellemelerle ve bunun gibi birçok deneysel araçlarla farklı bir boyut kazandırmaktadır. Deneysel tipografi, kelimeleri veya yazıları anlatırken sınırlama yapmadan farklı kalıplara koyabilmektedir. Bilgiyi ve görseli uyumlu bir şekilde bir araya getirerek dil bütünlüğü kazandırılır.

Görsel 1. Petra Blahova'nın 'Benim Bahçem' Adlı Deneysel Tipografi Çalışması

Grafik tasarımcı Petra Blahova'nın 'Benim Bahçem' adlı deneysel tipografi çalışmasında meyveleri, çiçekleri, yeşil yaprakları ve otları alfabetik buz küpleri halinde dondurarak bu özgün tasarımı üretmiştir. Esin kaynağı olarak işten eve dönerken çiçeklerin kokusundan etkilenmiştir. Burada vermek istediği mesaj ise günlük hayattaki her şeyden esinlenip tipografik çalışmalar yapılabileceğidir(Bkz. Görsel 1). Sanatçı sosyal yaşantımızda gördüğümüz de nesnelere de deneysel bir çalışma olarak bakabileceğimize atıfta bulunmaktadır. Aynı zamanda esere ilk bakıldığında renkler baskın gelmektedir fakat inceleme yapıp, üzerine düşünüldüğünde de buz kalıbı olduğu ve içerisinde bitkiler, meyveler ortaya çıkmaktadır. Burada da bakmak ile görmek arasındaki farka eleştirel bir yaklaşımda bulunmaktadır.

Görsel 2. Rony Koch Deneyisel Tipografi Çalışmaları

Rony Koch deneyisel tipografi kursunda İbrani alfabesinin şekillerini araştırırken aynı temel şekilleri kullanarak özgün harfler oluşturmuştur (Bkz. Görsel 2).

2.2. Deneyisel Tipograflar

Geçmişten günümüze dönemin bütün sanat dallarında ismini duyurup öncülük eden sanatçılar olduğu gibi deneyisel tipografide de adını duyuran, yaptığı çalışmalarla tipografiye yön veren önemli sanatçılar olmuştur.

Devinimsel düşünce ve uygulamalarla tipografiye farklı kapılar açan, sürekli bir üst seviyeye çıkarak geleneksel kalıpları yıkan tasarımcılar her dönem de var olmuş ve her zaman gelecek nesillere örnek olmayı başarmıştır.

2.2.1. Herb Lubalin

Amerikalı bir grafik tasarımcı olan Herb Lubalin, birçok logo ve dergi tasarımlarına imza atmıştır. Herb Lubalin tipografide bir reformcu olarak bilinir. Avangarde yazı tipiyle bağlantılı olarak tanınır. Lubalin, tipografiyi kurallara uygun olarak kullanmaktan vazgeçmiştir, harfleri birbirinin üstüne atarak, büyütür, küçültür veya harfleri birbirine bağlayarak çeşitli yöntemler deneyerek yeni kompozisyonlar oluşturmaktaydı. Uzun kelimeler yerine harfler kullanmaya ve bunları da görsellerle birleştirerek mesajı karşıya geçirmeye başlamıştır. Bu durum insanların dikkatini çekmekteydi. “En yenilikçi çalışmalarında, görsel biçim kavramla bütünleşerek birbirinin içinde erimiştir. Bu yöntem, kısa görsel tipografik şiir anlamına gelen ‘tipogram’ adı verilmiştir” (Bektaş, 1992: 152-153).

Hem görsel hem de kültürel olarak tasarımlarıyla dönemin hep bir tık daha üstüne çıkarak zincirleri kırmayı başarmıştır. International Typeface Corporation'ın (ITC) kurucu ekibinin bir parçası olmuştur. Sürekli yeni arayışlar peşinde olmuştur. Zamanın tipografik dehası unvanını almıştır.

Görsel 3. Herb Lubalin, 1960-1967 yılları arasındaki tasarımları

Lubalin sanat yönetmenliği yaptığı U&Ic (Upper and Lowercase) adlı bir dergi çıkararak tasarımlarını sergilemeye başlamıştır. ITC' nin de popülerliğinin etkisiyle, 1970'lerin tipografik tasarımda etkin rol oynamaktadır.

O dönemde yeni tasarım ve yeni harf karakterleri çıkmaya başladıkça çalıntı tasarımlar da ortaya çıkmaktadır. Bunun önüne geçmek için Lubalin, 34 harf karakterinin lisansını ITC tarafından almıştır.

Görsel 4. Herb Lubalin, Caz Temalı U&Ic dergisi kapak tasarımı

Görsel 4'deki Herb Lubalin' in tasarladığı Caz temalı U&Ic dergi kapak tasarımı kullanılan fontun ITC Machine Bold yazı tipi olduğu görülmektedir. Deneyisel bir yaklaşımla döneminde farklı tasarımlara imza atmıştır. Kapak ve içerik birbiriyle bağlantı oluşturmaktadır.

2.2.2. Max Miedinger

İsveçli tasarımcı olan tipograf Max Miedinger, 1957 yılında Helvetica Fontunu tasarlamıştır. Helvetica yaygın olarak kullanılan ve birçok yerde görülen, popüler bir font tasarımı haline gelmiştir.

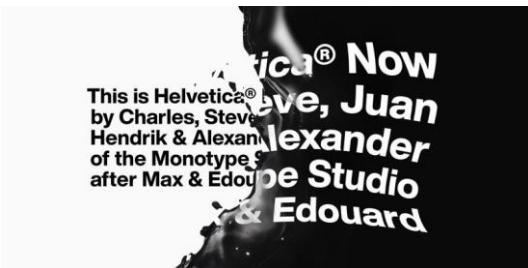
Sosyal hayatta farkında olmadan televizyonda, internette, metroda hemen hemen her alanda görmek mümkün hale gelmiştir. Günümüzde birçok tasarımcı tarafından hala kullanılan ve çevresel, kamusal alanlarda da rastladığımız bir font tasarımıdır.

Ellinci yılına özel olarak Helvetica' nın kalıcı güzelliğini gösteren çeşitli posterler, basmakalıplar, tabelalar ve broşürler gibi çeşitli eserler sergilenmiştir (Bkz. Görsel 5).

Görsel 5. Helvetica 50. yıl sergisi, MoMa, 2007

Helvetica, otuz beş yıl sonra dünyanın en eski tipografi firması tarafından iki yıllık yoğun bir çalışmanın ardından tekrar kullanıcılara sunulmuştur. Oldukça kullanışlı, okunaklı, zarif ve şık bir font olan Helvetica tasarımcıların, kitlelerin severek kullandığı özellikle masaüstü yayıncılık ve grafik tasarımda en çok kullanılan yazı tiplerinden biridir (Bkz. Görsel 6).

Görsel 6. Helvetica Now, 2014

2.2.3. Paul McNeil

Paul McNeil tipografik tasarımcı aynı zamanda eğitimci ve bir yazardır. 2009 yılında Hamish McNeil ile birlikte Muir McNeil'i kurmuşlardır. Yazı tasarımı, grafik tasarım ve hareketli görüntüde sistematik ve algoritmik yöntemleri keşfetmeye odaklanmıştır. McNeil yedi yıl boyunca kapsamlı araştırmalar yaptığı The Visual History of Type'ı 2017 yılında yayınlanmıştır. Bu kitap içerisinde günümüze kadar üretilen yazı karakterlerine kronolojik sıra ile yer vermektedir. Tasarımcılar ve öğrenciler için önemli bir kaynak olduğu bilinmektedir.

Seattle' daki 2016 yılı konferansı için Muir McNeil' ın görsel kimlik tasarımını yapması istenmiştir. TypeCon uluslararası tasarım takvimindeki en büyük ve en önemli etkinliklerden biri olarak bilinmektedir. Bilinçli olarak tasarlanmış olan kısıtlanmış bir tipografik form ve renk paleti ile metin içeriklerini ayrı olarak çalışmıştır, bilgiler ayrı ve kısaltılarak kullanılmıştır. Katmanlar halinde yetmiş altı adet yazı tipinden oluşmaktadır (Bkz. Görsel 7). Temiz geometrik formlar ile okunurluğu biraz karmaşıklaştıran ama bakanların dikkatini üzerine çeken bir kompozisyon uygulamıştır.

Geleneksel ve çağdaş tipografik formların temellerini yansıtan başarılı bir çalışma olmuştur. Neon yeşil üzerine siyah ve beyazları kullanarak oluşturduğu kompozisyon dil birliğine ve biçim içerik uyumuna dikkat edilerek tasarlanmıştır (Bkz. Görsel 7). Sosyal hayatta billboard ve çeşitli alanlarda karşımıza çıkan deneysel tipografi posterleri uzaktan bakıldığında biçimsel olarak gözde kalıcı bir etki bırakarak, kitleleri yakınına ve üzerine düşünüp, eleştirmeye davet etmektedir.

Görsel 7. TypeCon, Muir McNeil, Seattle, 2016

Deneysel tipografi çalışmalarıyla ilham veren tasarımcı, 2019 yılında Crypt Gallery, Norwich Okulu'nda sergiyi duyurmak için bir poster tasarımı yapmıştır (Bkz. Görsel 8). Tasarımcı çok katmanlı bir tipografik soyutlama oluşturmuştur. Posterde şeffaf renkli katmanlar yeniden birleştirilerek oluşturulmaktadır. Düzenlenen katmanlar ve formlar basite indirgenerek bir bütünlük sağlanmaktadır (Bkz. Görsel 8). Deneysel tipografileriyle eğlendirirken düşündürdüren ve bütün dikkatleri üzerine çeken tasarımlar sunmaktadır.

Görsel 8. Muir McNeil, Crypt Gallery, Norwich Okul Sergi Poster, 2016

2.2.4. Peter Bushuev

Rusya merkezli bir tipografi tasarımcısı aynı zaman da bir grafik tasarımcıdır. Grafiti ve sokak sanatına olan ilgisinden tipografiye yönelmiştir. 2016 yılında ilkyazı tipini tasarlamıştır. 2018 yılında da Naum Type isminde bağımsız bir tipografi dökümhanesi kurmuştur. Görsel 9’da geleneksel animasyon potansiyeline sahip bir yazı tipi tasarlamak için kinetik tipografi teknolojisini kullanma fikrinden ilham alarak gerçekleştirildi. Strikt yazı fontu posterler, deneysel tipografi uygulamalarında ve oyun tasarımlarında kullanılan bir font haline gelmiştir (Bkz. Görsel 9). Görsel 9’a uzaktan bakıldığında oyun hissini kitlelere gayet bir şekilde aktarmaktadır fakat incelemeye alındığında, eserin üzerine düşüldüğünde bir yazı karakteri olduğu ve bize bir mesaj vermekte olduğu anlaşılmaktadır.

Görsel 9. Peter Bushuev, Strikt Yazı Tipi Tasarımı, 2020

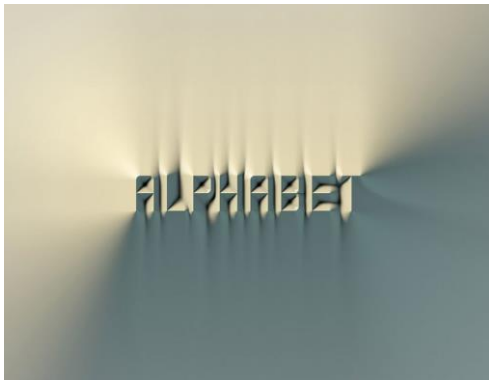

Görsel 10. Peter Bushuev, Kontora Yazı Tipi, 2016

Peter Bushuev’ in ilk tasarladığı yazı tipi olan Kontora zamanla genişletilmiştir. Genellikle modern ve geometrik harf formlarına sahip aynı zamanda retro bir estetik duruş göstermektedir. Markalaşmada, ambalaj tasarımında ve birçok alanda kullanılan bir font tasarımı haline gelmiştir.

2.3. Deneysel Tipografinin Uygulama Alanları

Deneysel tipografinin kullanıldığı birçok alan vardır. Sosyal hayatta karşımıza çıkan el ilanlarında, afişlerde, ambalaj tasarımlarında, duvar boyamada, kamusal alanlarda üç boyutlu yapılarda, kitap kapaklarında, organik tipografide, tipografik illüstrasyonda ve bunun gibi birçok alanda uygulanmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte deneysel tipografinin uygulama alanları da genişlemiş ve birçok tasarım yapılmıştır. Farklı organik nesnelerden bir araya gelerek oluşturulan alfabe dizisinde, meyveler, yapraklar, yiyecek gibi akla gelebilecek gündelik ürünler kullanılabilir. Yapılan iki ve üç boyutlu tasarımlarda hareketli tipografi olarak nitelendirilir ve deneysel tipografinin uygulama alanlarına girmektedir.

Görsel 11. Cheolhong Kim'in Alfabe isimli çalışması

Koreli grafik tasarımcı Cheolhong Kim'in Alphabet kelimesiyle tipografik bir illüstrasyon yapmıştır böylece ızgara yazı tipine de bir göndermede bulunmuştur. Bu tasarımdaki bütün harfler 3d modelleme ile gerçekleştirilmiştir (Bkz. Görsel 10). Alphabet isimli tasarım kavramsal olmakla beraber yazının rastlanmadık bir görünümde olması parlaklık ve gölgelerle bir mekânsal algı yaratmaktadır. Yarattığı mekânsal algıyla da tipografik illüstrasyon kimliği kazanmaktadır. Yalın ve net bir ifadeyle tasarlanan deneysel tipografi hem kavramsal olarak hem de anlam birliğiyle bir bütünlük oluşturmuştur.

Benedikt Grob, MIT Media Lab' den Joey Lee bir araya gelerek Aerial Bold projesini başlatmıştır ve dünya haritalarını detaylı inceliyor görselleri birleştirerek bir tipografi oluşturmak amaçlanmıştır (Bkz. Görsel 11). Doğada gördüğümüz, ağaçların, yolların, göllerin, binaların, sokaklarında kendi içinde bir alfabesi vardır ve bunun en güzel örneklerinden biri olan Aerial Bold uygulamasıdır. Farklı, özgün, yalın ve üzerine düşünülmüş deneysel bir çalışmadır. Aerial Bold' u sadece bir yazı tipi olarak değil, dünyadaki bütün topografyasının aranabileceği veri tabanı olacağı düşünülmüştür. Bunun gibi yazı tiplerinin oluşturulması için uydu görüntülerindeki desenleri inceleyerek ulaşmanın mümkün olduğunu gözler önüne sermişlerdir (Bkz. Görsel 11).

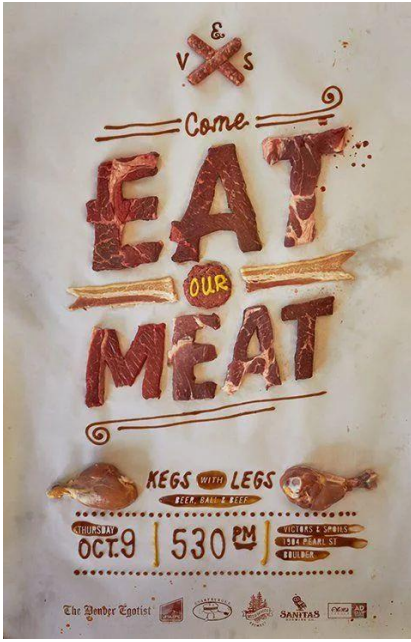
Görsel 12. Uydu görüntülerinden, Aerial Bold Tipografisi

Organik formlara sahip olan deneysel tipografi çalışmaları dijital ortamda üretilen çalışmalardan farklı olarak tasarlanmıştır. “Organik tipografi, İngilizce de “hand made typography” olarak adlandırılmıştır. Türkçe karşılığı el ile yapılan, el ile üretilen tipografi anlamına gelmektedir. El ile üretilen harfler, organik formlara sahip tipografik yaklaşımlar, günümüzde fark yaratmakta ve diğer uygulamalardan sıyrılıp öne çıkmaktadır” (Özkurt, 2011: 95).

Organik tipografi de kullanılan malzemeler kimi zaman kısa süre içerisinde bozuluyor veya yok olabiliyor fakat dayanaklı malzeme kullanıldığı zaman kalıcı bir iz bırakabiliyor. Asıl önemli olan unsur, yaratıcı, estetik, özgün bir deneysel tipografi çalışması gerçekleştirmektir.

Victors and Spoils tarafından hazırlanan reklam afişi, tipografiye yeni bir bakış açısı getirmiştir. Bu afişteki harfler, reklamı yapılmak istenen ürünün materyallerinden meydana gelmiştir ve tasarım dijital ortamda yerine elle yapılmıştır (Bkz. Görsel 12). Afişte kullanılan yazı tipi o kadar güçlü bir vurgu ve bütünlük sağlamıştır ki ekstra herhangi bir görsele ihtiyaç duyulmamıştır. Verilmek istenen mesaj ve tanıtımı yapılan ürün gayet net bir şekilde izleyiciye mesajını ve amacını iletmektedir. Elam' a göre;

“Üç boyutlu tipografi, belli bir uzunluğu, genişliği ve derinliği ile tanımlanabilir bir hacme sahip tipografidir. Üç boyutlu tipografi, iki boyutlu bir yüzeyde, boşluğun görsel gücünü, pozisyonu ve kurgusal bir çevre içerisinde diğer nesnelerle etkileşimini içeren bir potansiyele sahiptir. Tipografide boyut yaratmanın en ilginç yönü, iletişim sınırlarını genişletmesinin yanı sıra, aynı zamanda anlamında genişletilmesidir” (Elam, 1990: 79).

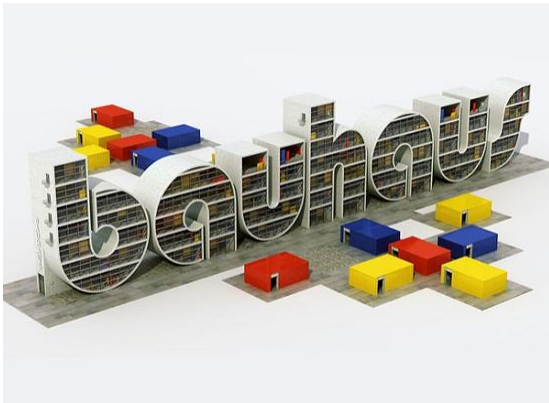

Görsel 13. Victors and Spoils Hand Made Typography

Bu tarz üç boyutlu kompozisyonlar, background tasarımlarının önüne üç boyutlu obje niteliğinde yerleştirilerek oluşturulmaktadır. Üç boyutlu yazılımlarda yapılan tasarımların etkisi daha büyük ve dikkat çekici olmaktadır. Görsel 14 ve Görsel 15’ de verilen üç boyutlu tipografilerde görsel etkisi yüksek ve biçimsel olarak da farklılık sergileyen tasarımlardır. Özgün ve dikkat çekici, biçim içerik, renk uyumu sağlanmış başarılı bir üç boyutlu tipografi sunulmaktadır.

Görsel 14. Helvetica, 3d, 2011

Görsel 15. Bauhaus, 3d, 2011

Üç boyutlu tipografi afişlerde ve çeşitli kullanım türlerinde gündeme gelmiş ve ilerleme göstermiştir iki boyutlu tasarımlardan çok üçboyutlu tasarımların daha çok dikkatleri üzerine topladığı ve ses getirdiği görülmüştür.

Görsel 16. Jean-Charles Debroize, Kerozen

Fransız sanatçı Jean- Charles Debroize, Kerozen için harfleri deriden, gözlerden, sakallardan ve saçlardan oluşan gerçekçi bir tipografi tasarımı yapmıştır (Bkz. Görsel 16). Fransız sanatçı Debroize bu tasarımının eskiz aşamasında harfleri tasarlarken kilerden modelleme yaparak yaratmıştır. Kilerle yaptığı modelleme aşamasının ardından Adobe Photoshop programında ten rengi uygulamasını gerçekleştirerek tasarımını tamamlamıştır. Kerozen tasarımı farklı, yenilikçi ve görsel bütünlük sağlayan başarılı bir tasarımıdır. Et formuyla ve gerçekçi insan karakterlerinden yola çıkılarak yapılan bu tasarım, gerçekçi bir üç boyutlu tipografi örneğidir (Bkz. Görsel 16). İletişimin özünün yaratım olduğuna inan Debroize ve ekip arkadaşları tasarımlarını bu bilinçle yapıp özgün ve cesur tasarımlar sergilemişlerdir.

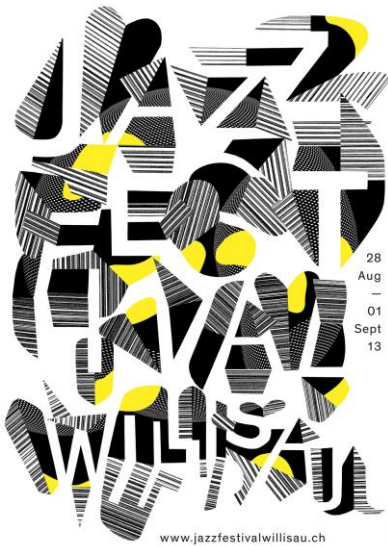
Deneysel tipografi, her alanda tipografi kuralları çerçevesinde tasarlanmış ve bunu başarılı bir şekilde örneklerle açıklayan Monika Rudics' in Typop-Up kitabında göstermiştir. Monika Rudics' in tasarladığı Typop-Up kitabı, tipografi ve tipografik kuralların temelini ele almış, pop-up' la birleştirilmiş bir kitap tasarımıdır (Bkz. Görsel 17).

Görsel 17. Monika Rudics, Typop-Up Kitabı

Typop-Up kitabını Monika Rudics, harfleri, modern renkler ve dokularla zenginleştirip, hacimli etki vererek tasarlamıştır. Bu tasarım ile kitaba çarpıcı bir etkileşim kazandıran Monika Rudics özgün bir eser sunmuştur. Deneysel tipografiyi ve tipografik kuralları kitabın her sayfasında başarılı bir şekilde uygulamıştır. Bir kitabın sadece iki boyuttan ibaret olmadığını, kurallar çerçevesinde de hareket edebileceğini göstermiştir. Monika Rudics, kitabın tasarımında uyguladığı illüstrasyonda pop-up'ın özünden ayrılmadan mekansal görünüm etkisiyle ve geometrik formlarla bunu vurgulamaktadır (Bkz. Görsel 17).

Deneysel tipografi yazının ötesinde kendine ait bir dil bütünlüğü sağlamakta ve tasarımlara farklı bir boyut, işlev kazandırmaktadır. Tipografik tasarımlarda insanlarla başarılı ve etkin bir iletişim kurulabilmektedir aynı zamanda sınırlarının dışına çıkmayı, kuralları hem esas alıp hem de küçük ihlallerle çarpıcı hale getirmeyi de başarılı örneklerle gözler önüne sergilenmektedirler.

Görsel 18. Annik Troxler, Jazz Festivali 2013

Çağdaş İsviçreli sanatçı Annik Troxler, hem geleneksel hem de amacına uygun dil anlatım özellikleri ile tasarımlar yapmıştır. Annik Troxler afişleri Jazz Festivalinin ruhunu yansıtan ilk bakıldığı zaman karışık ve anlaşılması zor görünmektedir. Deneysel bir çalışma sunan Annik Troxler, az miktarda bilgi ile daha fazla etki almanın mümkün olduğunu gösteren afiş tasarımları yapmıştır (Bkz. Görsel 18 ve 19). Afişlerinde kullandığı renkler verdiği hareketler daha sıkı yapılar kurup yazı için alan yaratması ile tam olarak jazzın enerjik ruhunu yansıtmaktadır. Dikkat çekici afişleri sayesinde akılda kalıcı ve mesajı etkin şekilde karşı tarafa sunmaktadır. Bütün afişlerinde kullandığı dinamik kompozisyonlar ve cesur renkleri ile çekici hale getirmektedir. Görsel 18 ve 19'de örnek olarak verilen afiş tasarımları New York City'deki Cooper Hewitt Müzesi'nde sergilenmektedir.

Annik Troxler'in 2013 ve 2014 Jazz Festivali afişlerine bakıldığında deneysel tipografi ile çalışmış eserler ve eserlere uzaktan bakıldığında renklerle çarpıcı bir etki yaratmaktadır. Bakmakla görmek arasındaki farka sıklıkla değinilen bu çalışma yakından incelendiğinde müziğin ve hareketin etkisini sosyal hayatımıza nasıl yansıdığını net bir şekilde vurgulamaktadır.

Görsel 19. Annik Troxler, Jazz Festivali 2014

2.4. Çevresel Alanda Deneysel Tipografi Örnekleri

Sosyal hayattaki faaliyetlerimizi gerçekleştirirken etrafımızda gördüğümüz, tesadüfen bile olsa sıklıkla karşılaştığımız çevresel alanda grafik tasarım örnekleri hem yönlendirici hem de eğitici bir bilgi akışını sağlamaktadır.

Uluslararası üne sahip olan grafik tasarımcı Stefan Sagmeister 'Mutluluk' üzerine uzun araştırmalar yapmıştır. Yaptığı araştırmalar ve keşifler sonucunda The Happy Show sergisini açmıştır (Görsel 20 ve Görsel 21). Stefan Sagmeister, günlük yazarak hem kişisel gelişimini destekliyor hem de yazdığı şeylerden yaratıcılıkla, etkileşimli bir dil elde ederek The Happy Show'un zeminini hazırlamış ve uygulamıştır. Böylelikle insanlara tipografik kurallar çerçevesinde tasarımlarını inceletme imkânı sunuyor. Yaratıcı tipografi uygulamaları ile de eşsiz örnekler

izletmektedir. Heykel ve enstalasyonlardan oluşan tematik sergi infografik, baskı ve filmlerden oluşmaktadır. Stefan Sagmeister, tipografiyi çarpıcı ve iddialı bir şekilde sunmaktadır (Görsel 20).

Görsel 20. The Happy Show, Stefan Sagmeister, 2012

Görsel 21. The Happy Show, Stefan Sagmeister, 2012

Ünlü grafik tasarımcı Stefan Sagmeister, çevresel tipografiye başarılı çalışmalarıyla örnek olmuştur ve her zaman tipografinin sınırlarını zorlamıştır (Görsel 22 ve 23). Kendi vücudunun bir poster olarak kullanılmasına izin vermiştir. “‘Hayatımda Şimdiye Kadar Öğrendiklerim’ adlı kitabında, hayattan, tasarımdan ve insan olmaktan öğrendiği dersleri tipografik olarak resmetmektedir. Saplantı hakkındaki farkındalığı 250.000 Eurocent kullanılarak gösterilmiştir ve bir araya getirmek için 100'den fazla gönüllü 8 gün sürmüştür. Adam parasını ağzının olduğu yere koyuyor” (URL-1).

Görsel 22. Stefan Sagmeister, Çevresel Tipografi

Görsel 23. Stefan Sagmeister, Çevresel Tipografi

Fransız bir sanatçı olan Camille Walala, çevresel ve kamusal alanlardaki büyük ölçekli, iddialı olan tasarımlar yapmaktadır. Camille Walala, topluluktan, iş birliğinden oluşan tasarımların enerjilerini yükseltmek ve tasarımın da bir kimliği olduğunu ispatlamak adına güç, renk ve desenlerden ilham alarak çalışmaktadır.

Camille Walala Batı Londra'da White City' de bulunan iki yaya geçici eşsiz bir estetik yapıya sahip yedi duvar resminden oluşmaktadır (Bkz. Görsel 24). Bakıldığında bizi alıp farklı ütopyalara götürmekte olan eser, bir amaca hizmet için tasarlanmıştır.

Görsel 24. Camille Walala, Les Jumeaux, Londra, 2020

Geometrik desenler ve ana renklerden oluşan imzasıyla tanınan tasarımcı yaya geçidinin de yaptığı bu esere 'Les Jumeaux' (İkizler) adını vermiştir. Bu alanda uygulanan tasarım ile insanlar direkt olarak White City Place' e yönlendirmektedir. Ünlü tasarımcı yaptığı bu çalışmanın çevreyle uyumlu olması için etraftaki binalardan, şekillerden ve renklerden hareket ederek tasarlamıştır (Bkz. Görsel 24).

Çevresinden esinlenen Walala, kendi çarpıcı ve neşeli renklerini, dikkat çeken desenlerini de Les Jumeaux' a uyarlamıştır. Her tasarımcı gibi eskiz defterinde çizimler kolajlar ışığında yaptığı bu tasarımı hayata geçirmiştir.

Les Jumeaux, Batı Londra' da bulunan ilk açık hava sanat eseri olarak nitelendirilmektedir. Geniş kitlelere hitap eden kültürel bir tasarımdır (Bkz. Görsel 24). Evrensel bir tasarım olarak nitelendirilen Les Jumeaux, kullanılan renklerle dikkatleri üzerine çekerken insanlar tarafından da doğru ve bilinçli bir yönlendirilmeye itilmektedir. Bütün bu hareketliliğin ve canlı renklerin, desenlerin arasında kullandığı tipografi ve tipografi kullanmak için oluşturulan alan başarılı bir şekilde tasarıma yansıtılmaktadır (Bkz. Görsel 24).

Ben Johnston, kendi kendini geliştirmiş bir tasarımcı olarak markalaşma ve tipografi alanına yönelmiştir. Çevresel alanlara üç boyutlu etkisi veren tipografik tasarımlar yapmaktadır.

Görsel 25. Ben Johnston, Kanada, 2020

Görsel 25’de sosyal hayatta karşımıza çıkan ve uzaktan bakıldığında bir nesne etkisi uyandıran deneysel tipografi örneği görmekteyiz. Yakından incelendiğinde veya durup üzerine düşünüldüğünde farkına varılan renk, gölge ve perspektifi başarılı bir şekilde kullanarak duvar üzerine yapılmış deneysel tipografi örneği görmekteyiz (Bkz. Görsel 25). Johnston, yazı karakterini, gölgeyi ve perspektifi uygularken, özgünlüğüne özen göstermiş aynı zamanda herkes tarafından görünür ve estetik açıdan uygunluğuna dikkat etmiştir (Bkz. Görsel 25).

Sanat dönüşümlere, değişimlere uğradığı zaman ve sanatçıların özgürce fikirlerini yansıtabildiği bir ortamdır. Kimi zaman düşüncelerle canlandırdığımız kimi zamanda mekânsal olgulara yerleştirdiğimiz farklı kültürleri buluşturan evrensel bir algıdır. Bu çalışmada yansıtılmaya çalışılan günümüzde aslında göz ardı edilen şeyleri kavramsal sanat yoluyla ‘Bugün İçin Sanat’ cümlesiyle eleştirel bir yaklaşımda bulunulmuştur.

Eskiden insanların günlük gazete olmadan kahvaltı masasına oturmadığı bir ev yoktu. Herkes gündemi, hayatı yakından takip ediyordu fakat gelişen teknolojiyle birlikte günümüzde bu durum farklılıklar göstermektedir. Artık herkes telefonlardan, tabletlerden takip edip fikirlerini paylaşmaktadır bu durumun her ne kadar avantajları varsa bir o kadar da dezavantajları bulunmaktadır (Bkz. Görsel 27). Gelişen teknolojiyle birlikte gündelik çıkan gazetelerin rafa kaldırıldığı, sanatın çarpıcı etkisiyle vurgulamak amaçlanmıştır. Gündelik gazeteler buruşturularak kenara atıldığına atıf yapmak amacıyla gazetelerden oluşan bir zemin hazırlanıp, ana renklerin çarpıcı etkisiyle birleştirilerek biçim içerik uyumunda bir çalışma meydana getirilmiştir. Buruşturulan gazetelerin fazla olup aynı ritimde devam etmesindeki temel amaç sürekliliğe vurgu yapmaktır. Mekân olarak herkesin günlük yaşantısında kahvaltı yaptığı, piknik yaptığı yeşil bir alan ve deniz kenarı tercih edilmiştir ki esere bakanların kendi ütopyelerine ulaşmalarına kolaylık sağlansın (Bkz. Görsel 27).

Buradaki amaç ise günlük gazeteler için insanların günlük olarak tercih ettiği mekânı kullanmaktır. “Bilgilendirmenin çevresel boyutta olması en küçükten en geniş kitleye kadar olan iletişim ortamı sağlamasından dolayı ciddi bir yaklaşım gerektirir” (Vural, 2016: 38). Aynı zamanda gazetelerin asıl amacının dışında kullanıldığına vurgu yapılmaktadır (Bkz. Görsel 27).

Görsel 26. Bugün İçin Sanat Eskiz Çalışması, Şida Akkuş, 2022

Görsel 27. “Bugün İçin Sanat”, Şida Akkuş, 35x50 cm, 2022

3. SONUÇ

Grafik tasarım başlangıcından bugüne kadar tarihi, kültürel farklılaşma, dil coğrafyası ve kültür değişimi ölçütlerini esas alarak yeni tasarımlar meydana getirmiştir ve getirmektedir. İletişim kurmanın, duygu, düşüncelerini ifade etmenin bir diğer yolu da sanattır. Her gün binlerce farklı fontlar çıkmaktadır, çevresel alanda ve kamusal alanda bu fontlara yer verilmektedir. Düşüncenin önemine vurgu yapan kavramsal sanatçılar kamusal ve çevresel alanlardaki bu uygulamalar da insanlara eserleri, yazıları sorgulatarak, yapılan çalışmalar üzerine düşünerek onlarla bir iletişim sağlanmaktadır. Böylelikle de akılda kalıcılık elde edilmektedir.

Sanat her daim dinamik, yeniliğe, eleştiriye, sorgulamaya ve sormaya açıktır. Yıllar içerisinde mesajı iletmekte kullanılan malzemeler ve teknikler değişse de amaçlar aynı doğrultudadır. Zamansal ve mekânsal olarak farklılıklar gösterebilir çünkü geçmişten günümüze geliş yolculuğu da bu şekildedir. Makaledeki örnekler insanlar tarafından çok kullanılan, gidilen fakat bakmak ile görmek arasındaki ayrıma dikkat etmeye teşvik eden, farkındalık uyandıran çalışmalardır. İncelenen örnek çalışmalarda görüldüğü üzere yazı materyalinin en farklı biçimlerde uygulanması, deneysel tipografi kültürünün malzeme ve teknik bakımından daha fazla zenginleşmesine olanak sağlamıştır. Tüm bu bilgilerden hareket edilerek, sosyal hayatta gördüğümüz tipografi de grafik tasarım kültüründe kavranması gereken deneyselliğin sosyal yaşama ve insanların ütopyasına nasıl yansıdığı ifade edilmiştir. İzleyicisiyle en hızlı ve etkin iletişim kuran bir alan olan deneysel tipografi insanlarda çarpıcı bir etki yaratmaktadır.

KAYNAKÇA

1. Ambrose, G. Ve Harris, P. (2006). The Fundamentals of Typography. Londra: Ava Publishing SA (Erişim): <https://books.google.com.tr/books?id=5WLYdDc5do0C&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false> Erişim Tarihi: 02.02.2021
2. Antmen, A. (2009). 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık.
3. Becer, E. (2013). İletişim ve Grafik Tasarım. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
4. Becer, E. (2020). Modern Sanat ve Yeni Tipografi. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
5. Bektaş, D. (1992). Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti.
6. Elam, K. (1990). Expressive Typography. New York: Van Nostrand Reinhold.
7. Sarıkavak, N. (2014). Kaligrafik ve Tipografik Deneysel Tasarımlar. İstanbul: Grafik Tasarım Yayıncılık.
8. URL 1: <https://99designs.com/blog/creative-inspiration/environmental-typography/>
9. Erişim Tarihi: 20.02.2021
10. Kürşad, D. ve Vural, S. (2020). *Kamusal Alanda Tipografinin Üç Boyutlu İfade Alanları*. International Social Sciences Studies Journal 2020. Vol: 6. Issue: 60
11. Vural, S. (2016). *Bilgi Grafiği Tasarımında Etkileşimli Model Uygulaması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi/Güzel Sanatlar Enstitüsü.
12. Özkurt, E. (2011). *Grafik Tasarımda Deneysel Tipografi ve Uygulama Alanları*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Grafik Tasarım Anabilim Dalı.

GÖRSEL KAYNAKLAR

Görsel 1. Petra Blahova'nın 'Benim Bahçem' Adlı Deneysel Tipografi Çalışması

Erişim: <https://www.petragraphicdesign.com/My-Garden> Erişim Tarihi: 25.10.2021

Görsel 2. Rony Koch Deneysel Tipografi Çalışmaları

Erişim: <https://ronykoch.myportfolio.com/experimental-typography-1> Erişim Tarihi: 25.10.2021

Görsel 3. Herb Lubalin, 1960-1967 yılları arası tasarımları

Erişim: <https://umutkhrmn1907.blogspot.com/2020/03/tasarim.html> Erişim Tarihi: 14.11.2021

Görsel 4. Herb Lubalin, Caz Temalı U&Ic dergisi kapak tasarımı

Erişim: <https://www.eyemagazine.com/feature/article/rethinking-lubalin> Erişim Tarihi: 14.11.2021

Görsel 5. Helvetica 50. yıl sergisi, MoMa, 2007

Erişim: https://www.moma.org/calendar/exhibitions/38/installation_images/2048 Erişim Tarihi: 14.11.2021

Görsel 6. Helvetica Now, 2014

Erişim:<https://www.vbenzeri.com/tasarim/helvetica-yeniden>Erişim Tarihi:14.11.2021

Görsel 7. TypeCon, Muir McNeir, Seattle, 2016

Erişim:<https://www.eyemagazine.com/feature/article/pleasure-in-the-process>Erişim Tarihi: 15.11.2021

Görsel 8. Muir McNeir, Crypt Gallery, Norwich Okul Sergi Poster, 2016

Erişim:<https://type-01.com/experimental-type-systems-muirmcneil/>Erişim Tarihi: 15.11.2021

Görsel 9. Peter Bushuev, Strikt Yazı Tipi Tasarımı, 2020

Erişim:<https://www.behance.net/gallery/103382527/Strikt-animated-variable-typeface-free-font>Erişim Tarihi:15.11.2021

Görsel 10. Peter Bushuev, Kontora Yazı Tipi, 2016

Erişim:<https://tr.pinterest.com/pin/535083999462106992/>Erişim Tarihi: 15.11.2021

Görsel 11. Cheolhong Kim'in Alfabe isimli çalışması

Erişim:<https://theinspirationgrid.com/silhouette-experimental-typography-by-cheolhong-kim/>Erişim Tarihi: 20.02.2022

Görsel 12. Uydu görüntülerinden, Aerial Bold Tipografisi

Erişim:<https://www.pinterest.cl/pin/540080180287902280/?send=true>Erişim Tarihi: 21.02.2022

Görsel 13. Victors and Spoils Hand Made Typography

Erişim:<https://tr.pinterest.com/pin/61783826113780507/>Erişim Tarihi:21.02.2022

Görsel 14. Helvetica, 3d, 2011

Erişim:<https://www.ureative.com/inspiration/83-3d-typography-design-inspirations/>Erişim Tarihi:21.02.2022

Görsel 15. Bauhaus, 3d, 2011

Erişim:<https://www.ureative.com/inspiration/83-3d-typography-design-inspirations/>Erişim Tarihi:21.02.2022

Görsel 16. Jean-Charles Debroize, Kerozen

Erişim:<https://www.behance.net/gallery/11239455/Human-type-for-KEROZEN>Erişim Tarihi: 25.02.2022

Görsel 17. Monika Rudics, Typop-Up Kitabı

Erişim:<https://www.behance.net/gallery/66305161/TYPOP-UP-Basic-rules-of-typography-pop-up-book>Erişim Tarihi:25.02.2022

Görsel 18. Annik Troxler, Jazz Festivali 2013

Erişim:<https://alfalfastudio.com/2017/11/26/design-inspiration-annik-troxlers-posters-willisau-jazz-festival/>Erişim Tarihi:26.02.2022

Görsel 19. Annik Troxler, Jazz Festivali 2014

Erişim:<https://a-g-i.org/design/jazz-festival-willisau-1>Erişim Tarihi:26.02.2022

Görsel 20. The Happy Show, Stefan Sagmeister, 2012

Erişim:<https://melbland.com/museum-of-vancouver>Erişim Tarihi:18.03.2022

Görsel 21. The Happy Show, Stefan Sagmeister, 2012

Erişim:<https://www.museumangewandtekunst.de/en/visit/exhibitions/2016/stefan-sagmeister-the-happy-show/>Erişim Tarihi:18.03.2022

Görsel 22. Stefan Sagmeister, Çevresel Tipografi

Erişim:<https://99designs.com/blog/creative-inspiration/environmental-typography/>Erişim Tarihi: 18.03.2022

Görsel 23. Stefan Sagmeister, Çevresel Tipografi

Erişim:<https://99designs.com/blog/creative-inspiration/environmental-typography/>Erişim Tarihi: 05.04.2022

Görsel 24. Camille Walala, Les Jumeaux, Londra, 2020

Erişim: <https://thespaces.com/camille-walala-installs-a-pair-of-colourful-crosswalks-at-londons-white-city-place/> Erişim Tarihi: 05.04.2022

Görsel 25. Ben Johnston, Kanada, 2020

Erişim: <https://www.thisiscolossal.com/2020/04/ben-johnston-typography-murals/> Erişim Tarihi: 15.05.2022

Görsel 26. Bugün İçin Sanat Eskiz Çalışması, Şida Akkuş, 2022

Görsel 27. “Bugün İçin Sanat”, Şida Akkuş, 35x50 cm, 2022